

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
3 Iuliu st. v.
15 Iuliu st. n.

Ese in fie-care dumineca.
Redacțiunea in
Közép-utca nr. 395.

Nr. 27.

ANUL XIX.
1883.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$,
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România 25 lei.

Programa

Adunării generale a Societății pentru fond de teatru român, ce se va ține la 6 și 7 august cal. n. 1883 în Lipova.

I. In 6 august n.

- 1) Președintele va deschide adunarea generală la 11 ore ant. am.
- 2) Se alege doi notari pentru ședințele adunării.
- 3) Secretariul Societății va citi raportul comitetului Societății asupra lucrării sale, începute dela adunarea generală din urmă.
- 4) Se alege o comisiune de cinci membri pentru a examina raportul comitetului și se prădă spre examinare.
- 5) Cassariul Societății va citi raportul despre starea cassei, cu sporiul dela ultima adunare încôce, și pește tot despre averea ei.
- 6) Se va alege o comisiune de 5 membri pentru examinarea raportului cassariului.
- 7) Se va alege o comisiune de 5 membri care în anteleul ș-lui 4 din statutele Societății, va câștiga membri fondatori, ordinari și ajutatori pentru Societate.
- 8) Se vor citi discursuri corespunzătoare scopului Societății, seu de alta materia literaria, ce sunt de a se insinua comitetului central cel puțin cu 3 zile înainte de adunare.
- 9) Președintele inchide ședința.

II. In 7 august n.

- 1) Președintele deschide ședința, și protocolul ședinței de ieri se va citi și autentică.
 - 2) Raportul comisiunii asupra raportului comitetului Societății și insinuarea altor propuneri in interesul fondului.
 - 3) Raportul comisiunii, asupra socoților cassariului.
 - 4) Raportul comisiunii, pentru câștigarea membrilor noi.
 - 5) Se va decide locul și ziua adunării pentru anul 1884.
 - 6) Se va alege o comisiune de trei membri pentru autenticarea protocolului din ședința a doua.
 - 7) Președintele va inchide adunarea.
- Din ședința comitetului Societății, ținut in Budapesta la 2 iuliu 1883.

Dr. At. Marienescu
secretariu.

Iosif Hosszu
președinte.

Câte-am cetit...

Câte-am cetit in ochiul tu
Când ai venit tu cătră mine
Nu pot să-ți spuie... Dar vęd prę bine,
C'aș vrę să vîi, să vîi mereu.

Din țera dulcea primăverea
Intórsă ér in țera ta,
Aș vrę să poți a me uită
Căci să te uit eu n'am putere.

Și foi din ele-am numără;
Din foi eșią că m'ai uitat...
E drept? căci nu sciu... eu am plâns.

Ér decă foile spun drept
Raspunde-mi ca să plec in lume,
Să nu mai dau de al teu nume,
Să sciu să nu te mai ascept.

Maiu 1883.

Duiliu Zamfirescu.

Craul codrilor Grigore Pinteau.

— Tradițiune istorică. —

(Încheiare.)

III.

Cum Pandurii prind pe Pinteau a doua óră.

Trecuse trei ani de când Pinteau scăpase din închisóre, și in timpul acesta făcuse atâte fapte haiducesci, încât in tóte părțile tremurau de groza lui. Dar tóte in lume și-au un capăt. Pandurii i urmăriau in tóte părțile necontentit. Cu ocașiunea unei incaerări ce o avü éráși cu pandurii, Pinteau perdü érá opt soți, șapte éňși scăpară, ér Pinteau ajunsse in închisóre.

Lucru curios! La haiducii acestia érá un fel de lege, că decă va scăpă și numai unul din ei, acela se fie obligat a completá banda érá la numărul de cincispre-dece ómeni.

Acum judecătórii hotăríră să facă lui Pinteau proces scurt și in ziua urmátóre se-l spëndure. De astadatá il inchiseră intr'ó cameră alătúra cu odaia altui brigand oséndit la mórte, insé nu-l puseră in fiere.

Dar ce se întâmplă? Pe când Pinteza ședea în închisură și vedea, că-i imposibil a scăpa de aici, atunci de odată i se părură, că se mișcă o parte din zidul închisorii sale. Și nu se înșelase. În câteva minute se ruină o parte din zid și un om cu o privire selbatică intră în închisura sa prin gaura zidului.

— Cine ești și cum te cheamă? — întrebă Pinteza pe oșpele seu.

— Eu sânt Erias și am scăpat din închisură spărghând zidul, — răspuse acesta aruncând în giurul seu niște priviri selbaticе.

— Ai scăpat din închisură, — dișe zimbînd Pinteza. Ai nimerit-o. Din închisura ta intr'a mea. Acum du-te frumos înapoi!

— Nu te teme, — răspuse Erias, — voi scăpa eu și de aici.

— Cum? Aș voi să știu.

— Nu vești tu colo deasupra o ferestă?! — îl întrebă Erias. Me ure acolo și cu pila acésta voi tăia grilagiul de fer și voi ești afară.

— Să-ți ved pila, — dișe Pinteza cătră el.

— Etă-o aici, privește-o!

Atăta fu de ajuns pentru Pinteza. Apoi smânci repede pila din mâna celui alt osândit, dișându-i:

— Lucrul acesta îl voi face eu.

Maniera acésta deșteptă în Erias un fel de nencredere și fiind că eră și el un bărbat destul de robust, se aruncă cu furia unui tigru asupra lui Pinteza și o luptă desperată se începă între ei.

În fine Erias veni la convicțiunea, că el nu pôte să resbescă cu Pinteza. Dar fiind că nu voia să lase pila lui Pinteza, o aruncă repede pe gât în jos:

— Acum nu o are nici unul din noi!

Trăind în închisură și văzând că pila se scuturase pe cotărlul seu de gât și atăta îi sugera, pe lângă căruia Erias cădău morți.

Apoi scose pila de pe gât, tăia grilagiul ferestii și ești afară.

A doua di când judecătorii voia să-l ducă la locul de supliciu, Pinteza dispăruse și în locul lui dênșii aflară pe un alt haiduc mort.

Acum dispăruse ori ce speranță de a mai pute pedepsi cu legea pe acest haiduc nepomenit. Guvernul țării puse un premiu de 300 galbeni pe capul lui Pinteza. Dar cu tôte aceste mai trecură încă șese ani, fără ca să pôtă pune mâna pe el.

IV.

Intriga baronesei Sziklai.

Pe timpul acesta trăia în ținutul Marămureșului un baron avut, cu numele Todor Sziklai. El avea o nevastă tineră, raritate de frumșete. Locuința baronului se află ceva mai depărtată de sat, pe un mic delușor, în apropierea unei păduri frumôse.

Intr'o di baronul plecase de-acasă pentru a-și regula niște afaceri economice. Baronesa remasese în castel numai singură cu servitorii.

Încă în noștea cea d'ânteu baronésa auđi un sgomot în odaia ce eră lângă camera sa de durmit. Se sculă, îmbracă niște haine ușore de casă, deschise apoi ușa și intră în odaia laterală.

O Ddeule! Aspectul eră înfiorător! Ori ce altă femeie, chiar și bărbat, ar fi ajuns la desperațiune. În odaie se aflau șese-spre-dece haiduci înarmați și amândouă camerierele baronesei zăceau morțe.

Haiducii priviră câțva timp cu admirațiune la baronésa. Dênșa însă, cunoscându-și pozițiunea, se reculese îndată, păși apoi în mijlocul lor și-l dișe:

— Bine ați venit, dragii mei! Bine că ați sosit odată! Credeți-me, de mult v'am așteptat eu diua și

noștea! Dar căpitanul voștru unde este ca să-l pot sa lută în persónă?

La cuvintele aceste unul din haiduci voia să repundă baronesei cu secure ascuțită și selpiciosă, pe care o ridică în sus, voind să-i crepe capul.

Dar Pinteza apucă îndată brațul haiducului și strigă:

— Oprește-te! Mai înteu să vedem ce vré să ne spună femeia asta.

— Căpitane! — dișe haiducul, — ai grige nu te lăsă în cunoscință și prietenie cu femei din clasa noastră! Ele nu te vor iubi nici odată!

— Fiți linisciți! — răspuse căpitanul. Pe mine nu me înșelă cineva așa ușor, o știți voi cu tôte, și nu aveți a ve teme. Dênșa este în mâna noastră și repede putem ispravi cu ea. O femeie, și pe lângă aceea o femeie frumôșă, să me înșele pe mine? Nu perdeti dară vorbele de giaba... Spune-mi, iubită prietenă, încheia Pinteza întorcându-se cătră baronésa, — ce poftesci? Eu sânt căpitanul cu care doresci să vorbesci!

— Tu ești! — strigă baronésa cu bucurie, prin dând mâna lui Pinteza. Of! ce fericită sânt acuma! De câte ori n'am gândit eu la fimosul căpitan Grigore Pinteza și cât am dorit să-l pot vedé odată! De câte ori am voit să fug dela bărbatul meu bețiv și vai de el; dar nu se putea, căci tiranul me priveghia aspru. Of, unicul meu prieten, permite-mi să te îmbrășez! Până voi trai, nu voiesc să me mai despărțesc de tine!

Lingșurile aceste ameuță pe Pinteza. Frumôșă baronésă se alipi de el întocmai ca o porumbiță persecutată de ulin.

Unu din haiducii rămași în seama căpitanului dișu cap, și alți aruncând niște priviri întorcându-se cătră baronesei, ar fi voit s'o sfășie în mii de bucăți.

Ea însă se află acum în siguranță, căpitanul cucerit.

— Acum la lucru, voinici! — strigă baronița, — ce stați și ve mirați!? După mine! Repede dintr'o cameră în alta. Se luăm cu noi tot ce e prețios și nu este de lipsă în pădure. Lădiile cu banii și sculele de argint să le ducă doi haiduci. Punga cu galbenii să o ia căpitanul. Așa dar înainte haiduci!

Baronésa apoi, punând mâna pe o luminare ce ardea pe mésză, i conduse dintr'o odaie în alta. Lucrurile scumpe și fără preț erau aici în abundență, și haiducii lui Pinteza se jucau cu ele prin mâni.

Nu mai regretau acum, că n'au ucis pe baronésă. Tôtă nemulțămirea eră că ei priviau cam mănioși asupra căpitanului, invidiându-l pentru ținera și resoluta damă.

Baronésa ajunsă acum la mésză de scris a soțului seu:

— Acum, Pinte dragă, — dișe ea cătră căpitan, punându-i mâna confidențial pe umăr, — deschide lădița acésta și vești decă află ceva acolo!?

Pinteza deschise lada, însă nu află nimic în ea.

— Nu e nimic aici, puiul bađii, — dișe el.

Atunci baronésa începă să ridă:

— Vești tu, — dișe dênșa, — decă m'ați fi ucis, multe lucruri din castelul acesta v'ar fi remas necunoscute. Aveți să ve mirați de ce vești vedé încă. Alți doi haiduci să fie gata ca să ieie o ladă și să mai grea.

Haiducii saltară de bucurie.

— Dómnă, — dișe unul, — ne faci pe tôte bogati. Acum nu te mai teme, decă va fi lipsă, te pémănuim 'n contra draoului.

Încet de odată dișe baronésa, făcând haiducilor un semn dragălaș:

— Când vom ajunge odată 'n pădure, atunci puteți vorbi. Acum se vedem se isprăvim repede aici!

Toți haiducii se inamorară de baronésa. Ce e mai mult, unul din ei cugetă să omoră pe Pintea și să țină pentru sine pe încântătoarea nevestă.

Baronésa puse mâna pe o córdă secretă din pulpit și îndată se deschise un alt despărțământ în care se aflau șese pungi pline cu galbeni.

— Primesce suma acésta ca zestre dela mine, — duse ea.

— Curios lucru! — răspuse Pintea. Banii acestia nu s'ar fi putut afla. Acum fii cu voie bună, drăguța mea! Ai să duci la mine o viêtă de princesă.

Đicând cuvintele aceste, dēnsul se plecà cu foc spre juna baronésă.

— Acum, — duse ea, — să mergem în pivniță! Aici sânt cheile la lățile cu bani. Tot ce ați văđut aici, nu e nimic în asemēnare cu ce am să ve arēt în pivniță.

Toți șese-spre-dece haiducii plecară după ea. Unii din ei urmăriau însă cu invidie și nencredere tóte mișcările ei.

Intrarea în pivniță eră închisă cu o ușe grósă de fer, ce avea o construcțiune de tot curiosă. Din afară trebuiau doi ómeni puternici să o ridice în sus și apoi se opriă de sine într'un cârlig. Decă apésă cineva cârligul, atunci ușa cădea ér la locul seu cu o forță înfiorătoare. Din partea din lăuntru însă ușa nu se putea ridica, fiind că eră óblă și nicairi nu se putea prinde.

Când văđură haiducii acésta ușe curiosă ce se mișcă în părete în sus și în jos, nu voiră să intre. Baronésa însă începū să ridă de ingrigirile lor, apoi cu *zambă și cu cheile mână* plecà înainte pe scară în jos.

Pintea plecà și dēnsul după baronésa și atunci urmară și ceilalți. Numai unul din ei remasese ca sentinelă în capul acestei scări înalte.

Toți erau curioși să vėđă tesaurele.

Baronésa conduse mai întēiu pe haiduci la o ladă grea de fer, luă apoi cheile și cercă să o deschidă, însă nu putu.

— Vină, scumpul meu, cercă tu a deschide lăcățul ăsta! Mână ta este cu mult mai tare, -- duse dēnsa predând cheile lui Pintea.

Pe când Pintea se încercă a deschide lada, baronésa oferí celorlalți haiduci din vinurile delicate, cari se aflau în pivniță, le puse înainte mâncările ce se găseau acolo și haiducii își arētară aici tótă bravura lor.

Dar ostenēla lui Pintea să deschidă lada fu însădar. Nici o cheie nu se potriví.

De odată strigă baronésă:

— A! sufletul meu, acum știu eu ce este cauza. Nu-s cheile cele adevērate. Dar la moment voi corege greșēla și voi aduce cheile celalalte.

Đicând aceste, alergă repede pe scară în sus și după puține minute se întórse cu cheile și cu o luminare aprinsă în mână.

Ajungēnd la ușa pivniței, dede o lovitură așa de puternică asupra haiducului ce sta de gardă, încât el căđu peste cap în pivniță pe scară 'n jos. În momentul acela dēnsa apésă repede cârligul și ușa de fer se slobođi éră în jos cu o detunatură înfiorătoare.

Acum toți haiducii erau prinși în pivniță.

De frică și surprindere ei nu se putură reculege în momentul prim. Baronésa alergă apoi cu luminarea aprinsă la un grajd și-i puse foc.

Peste câteva minute se dede alarmul de foc în satul din apropiere și ómenii alergară ca să-l stingă.

— Lăsați grajdiurile să arđă, ómeni buni, — strigă baronésă, — el este separat de alte edificii și e gol. Incungiurați mai bine castelul, căci vestitul Grigore Pinte a prins în pivniță cu toți haiducii lui!

Poporul impresură îndată castelul. Unii alergară înapoi în sat ca să aducă arme, ér alții fugiră 'n oraș să însciințeze pe judecători.

După câteva óre sosiră trei-deci de panduri inarmați, ca să pună mâna pe haiduci, cari nu mai puteau să iēsă din pivniță.

Când pandurii intrară în pivniță, haiducii se predară cu resignațiune, vėđēnd că ori ce opunere este zedarnică.

Și în scurt timp după aceea fure executati toți cinci-spre-dece, dimpreună cu căpitanul lor.

Astfel se fini viēta vestitului Grigore Pinte și a soților sei. Ei căđură jertfă vicleniei unei femei frumoșe, dar n'au putut fi învinși cu armele.

Nic. Densusian.

Scumpētatea sângelui omenesc.

În numărul 47 anul XVIII al acestei foi am făcut promisiunea, că voi scrie despre unele datine rele și daunose sănēității, care esistă la poporul nostru și cari trebuie stırpitate, precum: rēsipirea sângelui, mulțimea posturilor și sērbătorilor, abuzul de spirtóse și tutun, vrăjitoríile și altele; din acest punct de vedere voi să me ocup cu tema din titlu

Când đice primul nostru poet de dincóci de Carpați: „Sē dăm doveđi la lume, că 'n aste vēni mai curge un sänge de Roman“, par că a avut în vedere rezultatul scrutărilor fiziologice, cari spun că sângele e suc al vieții și al puterii din corpul omenesc, ér viceversa puternicia postulatul unui sänge vērtos, la care reflectēza poetul aducându-și a minte de eroismul vechilor Romani.

Așá ne invēță fiziologia, că la viēță se cere: organ, plasmă, oxigen și nervi. Plasma și oxigenul se aduce organului prin sänge spre a cărui regulare cuantitativă servesc nervii. Șciind acésta, ușor ne putem închipuí, ce rolă mare jócă sângele în corpul nostru. Nu va fi deci fără interes a cunoșce tratările făcute de medici și nemedici cu acest prețios fluid dătătoriu de viēță, pe care și până ađi nemedicii îl tratēză ca pe vinul din bute; ba pardon, nu-i bună asemēnarea, că de vinul din bute grigesce ei pré bine ca tot stropul mai bine să curgă pe gătējul lor, de cât să se verse pe pământ, ar fi și pēcat că-i sängele lui Christos, dar sângele omenesc, ce le pasă lor ducă-se macar páraie!

Intre diferitele moduri de a deșertá sänge din corpul omului, în prima liniă e de amintit venesecția, care s'a înrăđēcinat atât de tare mai cu sēmă în conservativul popor român, încât nici sfaturile medicilor moderni, nici asprimea legii nu-i póte reținē dela atare abuz contra firei omenesci, la a cărui cunoșcință medicina abiá în timpurile mai recente a ajuns. Nici nu e mirare, că s'a lăđit și înrăđēcinat așá de tare credința în sanarea prin deșertarea sângelui, pentru că și cel mai vestit fiziolog, englesul Harvey, care a descoperit la a. 1619 circularea sângelui din corpul omenesc, pe patul seu de mórte (+ 1657) când limba a început a-i denegá serviciul, a făcut semn colegului seu ca să-i ia sänge din limbă.

Acésta tot ar fi fost ce ar fi fost, însă când un șarlatan germán (dr. Thurneyser) a respândit în mai multe edițiuni cāalendar astronomic, în care eră precis însemnat când este iertat a face venesecția, când a

pune venture și când a purgă, pentru că ȃice el, acēsta nu atērna dela starea morbului, ci dela stele — aci superstiȃa vechiă despre veneseȃiă și-a ajuns culmea.

Cei mai mulȃi medici moderni ȃin, cā omul nici odată n'are sānge superfluu (plethora) și așā nici deșertare generală de sānge nu trebue făcută. Esecȃiuni rari pot obveni insē pe acestea numai medicul le pōte determina. Mai puȃin stricāciōsă și in multe casuri folositōre este deșertarea locală din vasele capilare prin ipitori și ventuse. Cātāȃimea sāngelui tras prin lipitori le greu de constatat, de comun o lipitōre abiā pōte suge o unică, deci 12—16 lipitori pot suge atāta, cāt sē ia la o veneseȃiă ordinară. Ventusele sūnt niște pāhare, din cari scoȃnd aerul le aplicām pe o parte a corpului, și prin acēsta sāngele se suge sub pele, de unde — dēcā e necesar — se pōte esmite prin tăietura, scarificarea pelei. Spre acest scop Baumscheidt a fabricat un instrument (destul de crudel) numit escitatorul vieȃii (Lebenswecker). In al treilea loc sūnt de a se numi medicamentele, ce intārit pelea și fac rană, precum vesicatōrele, moesele șcl.

Acestea sūnt metodele cari sub sapā puterea omului. De cāte ori, fiind intre compatrioȃii mei, m'am convins cā lanceta, de și la aparinȃa neinsemnată, in māna barbierului este un adevērat vampir, care suge puterea sērmanului muncitor cu multe percente mai mult de cāt morbul in contra cārui cred ei cā au avut efect luarea sāngelui, și așā i rāpesc capacitatea de lucru pe luni intregi.

Pe cānd la noi se esercitā mai mult veneseȃia, in Romānia pare cā celelalte metode sūnt preferite. La acēsta conclusiune am ajuns in urma unei epistole dela o damā inruditā din Turnu-Magurelle, care venind la Pesta de a consultā unii medici mai vestiȃi, a fost tracatā de profesorul Korānyi cu fer și vin de china pentru cā a vēȃut cā-i sāracă in sānge, anemică. Rentorēndu-se dēnsa acasā și agravāndu-i-se morbul, ēcā se-mi scrie in mod destul de naiv și fōrte caracteristic faȃ de tema din cestiune: „Bon jour Doctore! Dupā o lungā aseptare primirām epistola dle, prin care ne faci cunoscut, cā ai frumos succes ca oculist. Așā și despre mine, cā am scāpat de mōrte ca prin urechea acului! Dela espediarea scrisōrei premergātōre și pānā acum am zācut fōrte greu in pat de rānichii, am avut o aprindere grozavā intr'o lātore, pentru aceea imi puserā 8 lipitori și 9 ventuse la rānichii; tusa āncā nu-mi dā pace, mi-a aplicat vesicatōre așā cā tot peptul meu nu e de cāt o rană. Acum aș fi mai bine, dar durerile nu-mi incēatā cu tōte cā pānā acum trei doctori m'au curarisit. Ce este de făcut? Speranȃa numai la niște bāi din țerā mi-a mai remas, unde s'ar aflā la munte niște minerale numite cātulată, bune pentru rānichii. Acēsta apă face minuni!“ și așā mai de parte. Din aceste șire āncā și aceea putem vedē, cā incep și indigestii a-și cheltui paralele la bāile interne mai bine de cāt tot in strāinetate.

Contrarā dela cele espuse pānā aci, este acea tratură cu sānge, care se numesc transfusiune adecā inducere de sānge in corpul omenesc și anume ori dela om, ori dela animal (miel) la om; dar și acēsta procedurā s'a discreditat așā de tare, incāt s'a adus asupra-i laconica și cinica sentinȃa, cā la o transfusiune de sānge de miel in faptā se recer 3 oi!

Sē nu preocup insē pe cetitorii binevoitori, ci sē schiȃez istoricul acestei metode prē interesante. Mai mult de cāt peste 2 seclī a lāsāt acēsta operaȃiune pe cei mai diligenȃi scrutātōri ca sē vēdā cāte o raȃă strālucitā din luciul cu care ea chiar la inceput a apārut. Dēnșii ca cum ar fi aflat pētra inȃleptilor, așā trāiau in inchipuirea, cā prin un isvor clocotitor de sānge fraged vor fi in stare sē intinerēcā corpul imbētrānitor.

Acea beȃie de mult a dispārut, dar dintr'ēnsa cāte un medic și pacient s'a pomenit cu capul amēȃit, pōte cā cel din urmā nici nu s'a mai pomenit.

Spre a ne face o inchipuire despre aventura transfusorilor incepetori, e destul de caracteristic cazul urmātor. La a. 1667 in 23 nov. făcū Lower și King transfusiune la un baccalaureu de teologie din London cu numele Arthur Coga in prezenȃa mai multor persōne insemnate. Pacientul erā cam simȃit la minte, dicēndu-se el: „his brain was him a littl too warm“. Nāinte de operaȃiune pacientul luā sect, sub decursul ei fumā și bea pelin. Prin deschiderea vēnei dela mānā se scurserā 6 uncii de sānge, apoi din arteria dela grumaz a unui miel se versarā in vēna deschisā 9—10 uncii prin o țavā de argint. Pacientul sē simȃi sub și dupā operaȃiune „very well“, * lāudā fōrte procedura acēsta și i plăcea a enarā despre dēnsa. La intrebarea de ce s'a in voit ca chiar sānge de miel sē i se inducā, a respuns: „pentru cā acesta e simbolic in cātva cu sāngele lui Christos“. Dupā 3—4 zile pacientul ēnsuș cerū ca sē se repetēcā operaȃiunea, dar operatorii numai dupā niște sēptēmāni se in voirā a-i implini cerearea. Consecinȃe afarā de puȃine ferbinȃeli n'au fost, dar nici funcȃiunea spiritualā nu-i s'a strāmutat, ba superb de noua operaȃiune eroicā ce s'a făcut la dēnsul, pacientul se numiā martirul societāȃii filosofice din London. Dupā doi ani, cānd l'a vēȃut unul dintre operatorii, l'a așlat tot așā de smiȃit ca nainte de operaȃiune.

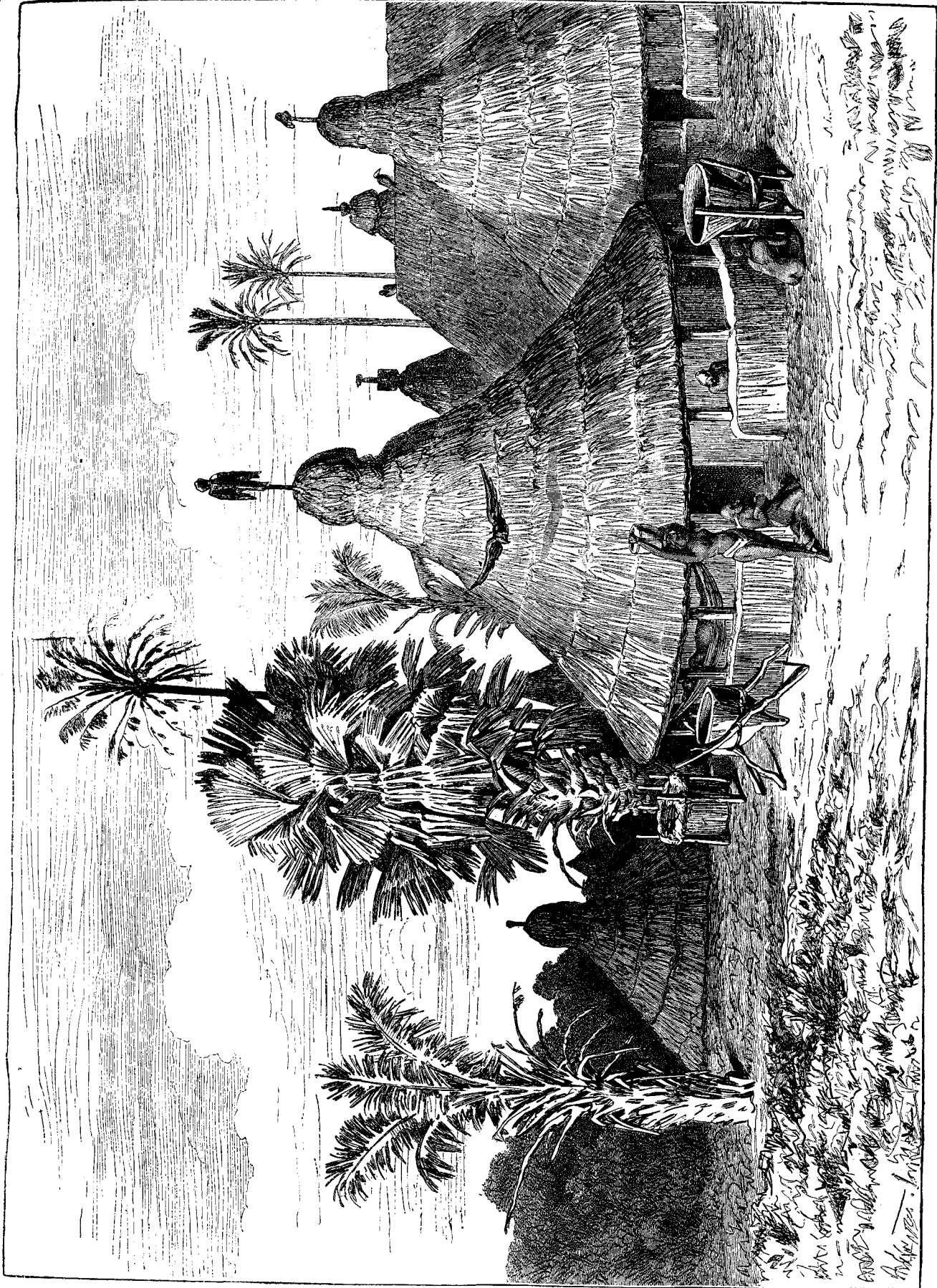
Cu cāteva luni naintea acestui cas, in 15 iunie, a făcū Denis la Paris o asemenea transfusiune, care este āntāia ce s'a făcut la om; firesce sub condiȃiunea cā considerām numai de ficȃiune poeticā cea ce scrie Ovid in Metamorfose: „Quid nunc dubitatis mertes? Stringite gladios veteremque haurite cruorem, ut reflexam vacuas juvenili sanguine venas“.

Resultatul transfusiunii il putem vedē din datele statistice compuse de transfusorul Landois. Pānā la a. 1874 se aflā publicate in literaturā 347 casuri de transfusiune cu sānge de om și 129 cu cel de animal. Dintre cele dintāiu 150 au fost cu succes, 183 fārā succes, 12 dubiōse și 2 au fost urmate de mōrte; dintre celelalte 42 favoritōre, 25 cu succes dubios și 62 nefavoritōre dintre ele unele (?) mortale. Cāt se va mai perfecȃionā acēsta operaȃiune, ne va invēȃa viitorul. — Introducerea ei in pracsā dovedesce, cā in seclii din urmā s'au așlat medici, cari nu numai cā au abandonat veneseȃia, ci chiar au făcū pași insemnaȃi in direcȃiunea contrarā, recunoscēnd cā ōmenii adese sūnt sāraci in sānge și nici odatā prē bogāȃi. Dēcā cineva, se simte destul de puternic și bogat in sānge pentru a donā din el o anumitā cantitate pentru v'un sērman muribund, atunci trebue sē-i lāudām fapta galantā, care are cu totul alt scop de cāt cānd iși pune cineva sāngele la dispoziȃiunea barbierului.

Din datele statistice se vede, cā transfusiunea cu sānge de om e mai favorabilā pentru om de cāt cea cu sānge de animal, ceea ce ușor se pōte esplicā dēcā scim cā sāngele omenesc difere mult de al animalelor. Cercārile au dovedit cā pārticelele de sānge omenesc se potrivesc cu ale mielului, pe cānd de exemplu ale cānelui disolvā pe ale omului. Norocul a fost cā sōrtea a aruncat inaintea primului transfusor pe nevinoatul miel, ēr nu pe alt animal.

Venind vorba și despre diferenȃa sāngelui imi revoc in memorie pe acel lord, care cu tōtā serioșitatea

* „Fōrte bine“; espresia originalā am ȃinut-o pentru de a trece și eu naintea amabilelor cetitōre și cetitori de om cu „chic“ sēu „psutt“ sēu fie și cu „v'lan“ in sensul „Familiei“ a. c. p. 93.

Indigeni in Guinea nouă.

afirmă, că sângele aristocraților difere de nearistocraților și adecă nu numai că acela pe o mână frumoasă cu pelea fină și transparentă apare mai vânet (Blaublut), ci chiar și în compoziția lui chimică are însușiri diferite. Această credință nu a dat pace lordului până nu s'a adresat cu rugarea sa cătră un fiziolog mare ca să-i constateze, că sângele lui are însușiri pe care al țeranului nu le are. Marele scrutător al naturii se învoiesce, ia sânge din vênile lordului și din a unui țeran bine plătit și la analiză dând de diferențe, constată naintea lordului că da, sângele lui difere de al țeranului, dar bine înțeles nu prin alta de cât prin discrasia sa, adecă prin aceea că lordul în junie și-a infectat sângele cu un anumit morb. Lordul se păciui.

Acum însă se me las de înșirarea atăror picante-rii și să-mi închei discursul, care pôte că unora li se va împare pré lung ér altora pré scurt. Și unii și alții pot avé resônele lor. Aș dori să edau o carte voluminoasă despre tema din cestuine, dar fie-care pagină a acestei cărți se nu conțină alta de cât admonițiunea: „Omeni buni! nu versați nici un strop din sângele vost-ru, pentru că fie-care strop este o părțica a vieții vóstre!“

Fată de cei ce-mi desconsideră sfatul me mângăiu cu aceea, că străinii ne-a învățat a ne respí sângele și éráș ei vor să ne desvețe dela acesta, durere însă că până atunci mai trece multă apă pe ríu, ér réul abia târđiu se va stérpi.

Dr. George Crainicean.

Considerațiuni diverse despre căsătorie.

Sucesiunea infinită a generațiunilor nu se pôte asigura altfel, decât prin căsătorie, cea mai sântă legătură, care mai există în omenire, după cum o numesc Garibaldi. Ea este unirea cea mai durabilă a secusurilor, care confundă interesele și persoanele lor; întemeiază comunitatea existenței lor prezentă și viitoare; stabilește între bărbat, femeia și copiii lor un lanț de drepturi, de obligațiuni și ce este mai prețios un lanț de amor.

Cari ar puté fi ore, afară de căsătoria astfel înțelesă, legăturile pe cari am puté contă pentru a puté popora universul în mod statornic? Legăturile frivole și trecătoare, pe cari le a născut capriciul și pe cari tot el le și distruge? Legături, cari n'au de scop, decât plăcerea, și unde aparițiunea unui copil, departe de a fi sərbătorită, ca un eveniment fericit, din contră este considerată ca un accident, ca o nenorocire, ca un lucru rușinos, ca o ocară, ca o desolațiune? Ce voiți să devie copiii născuți în astfel de condițiuni? Cine le va purtă de grige în copilărie? Ei n'au tată; ér mama lor, decât nu cumva le a stins ăilele în vre-un mod criminal, i abandonéză, séu din îndemnul miseriei, séu din téma pentru onórea și independența sa, séu din influința legăturilor vechi séu noue, cari le-a contractat; și decât cumva succede acestui fruct nenorocit al libertinagiului a scăpă de multiplele cauze ale morții, care, după cum ne probéză statistica, i seceră în un grad mult mai considerabil, de cât pe copiii legitimi, ei în urma acestei naceri nu pot, decât să ducă o viață langedă, și prin batjocura și disprețul ce-l sufer dela semenii lor espie păcatele autorilor lor.

Decă poporațiunea ar trebui să se perpetueze prin desfrânare, atunci nu după mult timp genul omenesc ar dispăré cu totul, pentru că desfrânarea este regimul instinctului, ce conduce la sterilitate și depoporare; din contra căsătoria este regimul virtuții, pentru că alături-rea cu plăcerea și chiar mai pe sus de dênșa pune datoria; pentru că în loc de a secă sursele vieții, le în-

treține, și sapă o albie din ce în ce mai largă undelor umanității.

Étă cauza pentru care tóte legislațiunile statelor civilizate au stabilit, în cât a fost posibil unirea secusurilor pe unitate și indisolubilitate; au fundat familia, au atașat pe tată de copii prin transmiterea numelui și a averii sale, cu un cuvânt, au dispus tóte în un mod atât de armonios, în cât tot aceea, ce au decretat în favórea copiilor profită părinților.

În astfel de condițiuni viitorul umanității incetéză de a fi în pericol, fiind că se pôte ređimă cu multă conființă: pe eficacitatea căsătoriei, pe concursul soției, pentru care fecunditatea este o corónă cu care se împodobesce și un titlu neprețuit la atașamentul bărbatului; pe concursul bărbatului, care vede în eredele seu, fructul inimei sale, continuatoarele persoanei sale, beneficiarul averii sale, ornamentul etății sale înainte și susținătorul bétrânețelor sale.

Eficacitatea căsătoriei există în unirea, care impune obligațiuni și conferă drepturi, în unirea, care legă mai multe ființe în un mănunchiu indisolubil și i face solidari unii pentru alții. Această unire conținând farmecul și stimulentele ține cheia viitorului; și decă este adevérat politicesc și fiziologicesc vorbind de a consideră familia ca fundamentul societății, atunci mergem și mai departe cu adevéru, ducând originea sociale până la căsătorie, fiind că căsătoria este punctul de plecare al familiei.

Un alt scop, ce și-l propune femeia și bărbatul unindu-se în căsătorie consistă în a se puté sprigini unul pe altul în această viață viforósă, a împărtăși bucuriile și supărările, splendórea maririi și amărăciunea miseriei, a schimbă în fine forța energia, aptitudinea și egida tutelară a unuia, cu gingașia devotamentului și a virtuților consolatrice a celui alt.

Căsătoria, ăce tot Garibaldi, înainte chiar de a se fi unit cele două părți, ea le inobileză, de ore ce voiesc ca să se placă reciproc — și sânt datori — căci altfel e pericol de a nu fi plăcuți. Sentimentul de a fi fericiți facă mai buni pe consoți — și iubirea ce porța pentru copiii lor, i inobileză și i facă mai umani cătră ceialaltă ómeni, cu speranța, că copiii lor se vor bucură la réndul lor de considerațiunea semenilor sei.

Écă ce ăce Debay în această materie: * Bărbatul nu este în adevér bărbat și femeia în adevér femeie, decât prin căsătorie, fiind că numai prin căsătoria pot procrea pe semenii lor. Bărbatul și femeia cu moravuri bune nu trebuie să trăiescă isoțai pe acest pământ, ei trebuie să se unescă unul cu altul pentru ca să fie fericiți în viață și să-și platescă tributul cătră stat, dând educațiune bună copiilor lor și învățându-i a-și îndeplini obligațiunile cetățenesci. Căsătoria face pe bărbat și femeie mai perfecti, mai ántéiu pentru că este necesaria la completă dezvoltare a organizațiunii lor, și în fine pentru că obligă pe soți a lucră pentru asecurarea existenței familiei lor.

Bărbatul luându-și o soție, își alege un companion cu care trebuie să împărtășescă existența sa, avutul seu, virtuțile, talentele, drepturile și datorile sale. Egalitatea drepturilor și comunitatea bunurilor sânt bazele societății conjugali. O soție trebuie să formeze o singură ființă cu bărbatul seu; amândoi trăiesc unul pentru altul și existența ambilor trebuie să se confunde într'una. Bărbații, cari fac din femeie sclavă sânt inimizii societății, pentru că respectul pentru femeie și mai ales pentru mamă este sorgintele virtuților și a moravurilor. Scopul uniunii matrimoniale este a perpetuă existența ce o-am primit și a cresce copii în deprinderea virtu-

* Philosophie du mariage.

ții, pentru ca la rëndul lor să devie cetățeni utili statului.

A cresce un copil, a plântă un arbore, și a lucra un câmp erau și sânt încă și astăzi fapte foarte meritorie, foarte considerate în India și Persia. Să fim noi ore cu moralitatea în urma acestor popore?!

Biblia în mai multe locuri proclamă matrimoniul ca o perfecțiune și celibatul ca o desonore. Isaia ni spune, că eră o mare desonore pentru femeii a rămâne fete.

Un filosof după o meditațiune de 20 ani asupra cărților lui Moise, conchide că nu au o instituțiune mai bună, ca aceea de a avé virginitatea în orore. Decă acest popor de samsari superstițiosi, n'ar fi considerat căsătoria, ca cea de întâiu lege la care omul trebuie să se supue, decă ar fi avut, ca noi mănăstiri de călugări și călugărițe, ar fi dispărut de mult din numărul națiunilor, cari poporează astăzi acest pământ.

Legile grece și romane incurgiau căsătoriile, în scop de a înmulți numărul cetățenilor, ele nu numai recompensau pe cei, cari aveau mulți copii, dar erau foarte severe cătră cei cari rămăneau celibi și i supuneau unei amende. August pentru a înmulți căsătoriile, permite cetățenilor romani, afară de senatori, a se căsători cu fiicele libertinilor, fără ca aceste alianțe să potă strică, acelora, cari le contractează. În o revistă a poporului, a lăsat să se distribue fie-cărui tată de familie, câte o mie de sexterți, pentru a incurgiă pe junii romani la căsătorie.

După esemplul lui Licurg și Solon, August incunjiură pe femeia în stare binecuvântată cu multe semne de respect. Fie-care cetățen trebuia să se deie la o parte și se lase se trecă o astfel de femeie fie de ori ce clasă socială; însuși patricienii erau ținuti a o saluta, când o întâlneau în calea lor.

Camil, constringea, prin amende și tacse, pe Romanii neinsurați a se căsători cu veduvele bărbaților căduți pe câmpul de bătălie.

La Gali, Francesi și Germani căsătoria eră în aceeași onore ca și la Romani.

Istoria tuturor națiunilor, afară de unele popore degradate prin lucș seu despotism, ni arată căsătoria respectată, și celibatul defaimat.

Din aceste aprejiări generali rezultă că bărbatul și femeia maritată sânt cu mult mai sus puși pe scara morală a societății, decă celibatariul egoist, care ca și planta sterilă, mai adese-ori strică vecinilor sei.

Căsătoria este basa întregii societăți și protectora bunelor moravuri, ea face pe bărbat și femeie mai virtuosi și-i împedecă de a se deprinde la vicuri și năravuri rele. Bărbatul căsătorit fiind în momente de a comite o faptă rea, adese-ori a fost reținut de soția sa. Mama de familie, în momentul de a se perde, vedându-și copiii sei, reintră în calea cea dréptă. Bărbatul, care este tată de familie, își reprimă aplicările cele rele; el nu voiesce să roșescă înainte copiilor sei, și să le lase rușinea ca moștenire. Politici mari au țin: Căsătorii soldații vostrii, și atunci ei nu vor deșertă; legați-i de familia lor și vor fi ai patriei lor. Un soldat necăsătorit, adese-ori nu este decă un mercenar, un om fără capătău, cărui i este indiferent decă va servi pe papă seu pe turc. Soldații Romani și Greci erau căsătoriți și au invins toate națiunile.

Aceste considerațiuni sânt de ajuns de puternice pentru a face pe guverne să incurgeze din toate puterile căsătoriile cetățenilor lor.

Decă căsătoria este o instituțiune importantă pentru societate, trebuie să fie actul cel mai serios pentru individ și nu trebuie tratată cu ușurință, pentru că este vorba de existența a două ființi intim legate împreună, cari decă trăiesc în un perfect acord, se veselesc în

rațele unei fericiri durabile, seu se vesteșesc, în durere, decă sânt antipatici. Bărbatul, care-și caută compania vieții, trebuie să țină mai puțin la avere, decă la educațiune și la moralitate; pentru că cu aceste două calități femeia face mai totdeauna fericit pe bărbatul seu.

Ignoranța cu prejudețele sale, superstițiunea și bigotismul sânt inimizii de mörte, ai vieții conjugali, ér înstrucțiunea, mulțumirea spiritului și artele sânt farmecul ei.

Decă între doi căsătoriți există amor, acestuia i va succede totdeauna o intimitate tandră, o necesitate plăcută de a trăi împreună; stima și amicitia sânt florile cele mai frumoșe ale căsătoriei, dar pentru a le vedé înflorind trebuie cultivate cu multă atențiune și delicată.

Bărbatul să nu abuzeze de autoritatea, ce i este dată, și femeia să nu incalce drepturile bărbatului. Se și cedeze reciproc; să nu sémene nici odată în raporturile lor cértă nici înderătnicie. Bărbatul va fi plin de atențiune cătră soția sa, va prevedé și preveni chiar și dorințele sale, decă va găsi de cuviniță; în genere el nu se va arătă nici odată indiferent, supérat și plictisit în giurul densei.

Femeia, drept recompensă, trebuie să uite distracțiunile lumesci pentru a puté oferi tandreța sa bărbatului și copiilor sei; pentru că o femeie, care nu gândesce, decă la găteli, care nu visază decă sərbători și teatru, va sfârși réu. Ori ce lucru la timpul seu: păpusile pentru copii; plăcerile modei pentru domnișore; retinența și prudența pentru mame.

Să întrebăm pe acelea, cari alergă neconținut prin baluri, pentru ce atăta dorință de a străluci în lume? Pentru ce atăta plăcere vanitósă de a se auđi laudate și flatare? Pentru ce acest lucș în toaletă și acésta cochetărie adese-ori necuviinciosă? Permit acésta unei fete, ce-și caută soț, dar unei femeii. O! imi este milă de densa; deplâng pe sërmanul seu bărbat și tremur pentru sërmanii sei copii.

Femeia măritată nu trebuie să caute a plăcé, decă numai bărbatului seu; ea n'are nevoie de adorațiunile publicului. Dar durere! se întâmplă mai totdeauna din contră.

O femeii! vi se fac temêneli, ve seduc, după aceea încep șoptele pe contra vóstră, sânteti criticate, și îndată amantul ve părăsesce ca copilul capricios jucăreile sale. Ușor ve lăsați prinse în laț sémenați fluturului imprudent, care-și arde aripile în flacăra luminării. Și când vine ziua invrășbirii, cine este culpabilul? Bărbatul. „El este un pretențios, un capricios, un gelos, țin acésta femeie cu fățarnicie; eu nu sânt nici sclavă, nici o reliquie pentru a muceđi stând închisă, și ce este mai grav încă, el me negligea, me uită pentru a alergă după altele, în fine el mi-a devenit insuportabil“.

E de observat, că o femeie măritată nu ajunge la un așa grad de iritațiune rușinósă, decă numai decă a fost contagiată prin consiliile altei femeii; fiind adeverată acsiomă: o femeie strică pe alta.

Din acest moment totul este rēscolit în casă: să încep destainuirile, șoptele cu vecinii, începem a ne povesti supărările la amici indiscreți, cari în loc de consolare, ne invenineză cu consiliile lor periculóse. Rēu merge crescând, și în scurt nu se vorbesce de alta, de cât de scene deplorabile. Tótă lumea ride de acésta și încep a ridiculisa pe sërmanul soț.

Adese-ori și bărbatul comite greșeli grave contra femeii sale: uitarea obligațiunilor sale, indiferența vieța rēspitóre etc. causază perderea amorului și a stimei soției sale; atunci nu trebuie să se plângă de nefericirile ce vin asupra capului seu, fiind că el le-a provo-

cat; cu toate aceste o femeie cu minte și bine crescută trebuie să se siléscă a preveni urmările neplăcute ale neconduitei bărbatului seu. Prin consiliile sale date a propos și cu blândéță, prin supunerea sa și cu lacrimile sale, rar se întâmplă să nu-l pótă imblândi; și decă nu, atunci bărbatul acesta este cu totul abrutisat; este un diavol alătura cu un ânger; și in astfel de impregiurări divorțul este indispensabil.

Micile neînțelegeri interioare des repetite sfêrșesc prin a indispune pe soț unul contra altuia. Decă vom cumpeni toate incidentele, toate impregiurările, și decă scotem la lumină aceea, ce eră incurcat, decă ne vom face judecători împărțiali pentru femeie ca și pentru bărbat, vom vedé, că usul nepotrivit al autorității maritali face adese-ori pe bărbat culpabil și indispune pe soția sa contra lui.

Multe femei, dice un filosof contimporan, au tot dreptul a se plânge, că au găsit numai durere, acolo unde credeau, că vor găsi amor; pentru că bărbatul și-a arogat drepturi, cari nu-i aparțin, și-a pretins neegalitatea in locul amorului. Părechea unită prin amor, proclamă egalitatea amândurora; bărbatul crezându-se stăpân, amorul nu va fi de o parte amorul unui tiran, de cealaltă amorul unei sclave.

Tot acest filosof dice: Femeia fiind unită prin legăturile căsătoriei face parte din noi, tot aceea ce este in noi trebuie a se răspândi și asupra ei, și noi trebuie să aternăm de densa, cu un cuvânt a esista printr'ênsa. Ecă egalitatea, amorul! Femeia trebuie declarată liberă nu ca soție, ci ca creatură omenéscă. Nu pentru că este femeie trebuie se fie egală bărbatului, ci pentru că este soția lui.

Decă bărbatul va fi pêtruns, de aceste învățături înțelepte, de acésta morală blândă, părechia va fi mai fericită.

Pentru ce atâte naufrage pe acésta mare a lui Hymen? După un sóre atât de frumos, pentru ce un cer atât de sombru și zile atât de noróse, pentru ce tempestăți atât de teribile? Abia esiți pe pörtă, palpítând de amor și viitor, pentru ce ore atâte căsătorii se sfarimă de cea dintăiu stâncă? Cercetați pe bărbat, întrebați pe femeie; adese-ori un grăunte de năsip i-a făcut să cadă. Am auzit un mare număr de femei tinere plângându-se și acuzând pe bărbații lor de un început de indiferență: „el nu mai are aceleși atențiuni și preveniențe cătră mine, el nu mai este așa de vesel și amabil, nu me mai iubesc ca odinóră“, dic ele. Acésta le supără, le face posomorite. Ele n'au dreptate. Decă ele și ar da ostenéla a reflectă puțin, ar găsi cauza acestei schimbări, aprópe necesarie: in ocupațiuni, in afaceri, cari ușurele in primul timp al căsătoriei au devenit mai serióse.

O femei! voi regretați primăvéra vóstră, și acésta este pré natural, viéta este atât de frumoasă la 18 ani! Inima este nouă, plină de ilusiuni, de poesii, și de amor; impresiunile sânt deliciose, órele trec, fericite și repede! Ce zile frumoase sânt aceste!

Durere însă! totul se useză pe acest pământ; aceasta este destinul fatal. Totul trece, și amorul este acela, ce trece mai iute. Cu toate aceste consolative tinere femei; esista un remediu contra acestui adevér disolant: când căsătoria a fost bine potrivită, când stima și conștiința au ocupat locul amorului, atunci atașamentul prinde rădăcini profunde și casnicia incepe a ve oferii o fericire liniscită și durabile.

Nina Mănăstirean.

Studii limbistice.

— O sută de etimologii revindecate. —

(Urmare.)

39) *Pat, pătul, pătuli*. Cuvântul „pat“ înseamnă: lectus lat., lit. couche fr., Bett germ.

Cuvântul „pătul“ înseamnă: a) pat séu clane (clăie) de fân aședată între crengelile unui arbore, b) pat făcut între crengelile arborilor unde dorm păzitorii de câmp, c) culcuș pentru hoara (paseri) spre a dormi peste nopte, de regulă într'un coteș unde sânt și prăjini pusc ca să se sue pe ele. Când se mênă hórele la culcuș se dice: pătul! pătul! cătră ele. Verbul „pătuli“ înseamnă: a bătători pământul, plomber la terre fr., die Erde fest stampfen germ., d. e. fără de acésta pătulare nici o séménță nu resare bine. Participiul „pătulit“ și „pătulită“ are înțelesul figurat de: aședat, statut, invecit, vesteșit, d. e. feta pătulită (stătută, îmbétrănită).

Di Cihac: Dict. etym. daco-romane, éléments slaves etc. pag. 723 derivéază cuvântul „pat“ dela „pad“ magiar, care înseamnă: scămnie (scam lung, laviță), banc fr., Bank germ. Di Cihac vorbește și de „pad-ágy“ magiar, care ar însemna: culcuș pe o scămnie (lavița). Óre 8 milióne de Români in Dacia traiană să nu fie avut „pat“ până ce nu au venit Magiarii in Europa in al 9 seclu, și până nu au inriurit ei asupra Românilor? Di Miklosich: Lexicon palaeoslovenico-graeco-latino, Vindobonae 1862—65 pag. 597 deduce pe magiarul „pad“ dela slovenicul „pod“: tabulatum lat.

Dar in contra tuturor acestora cuvântul „pat“ totuși e de origină romană. In limba italianéscă aflăm „impatto“, care înseamnă: lo sterno o letto, cl. alle bestie nelle stalle ital., adecă: asternut séu se face vitelor in staule. Verbul „impattare“ și „pattare“ fără prepușeținea „in“ (im) și are tot același înțeles. Deci precum póte lăpédá verbul italianesc prepușeținea „in“ așa o póte lăpédá și substantivul „impatto“, care estmod are a suná „patto“ și aci ecă formal și esențial „patu“-l românesc, care înseamnă: asternut de culcat. Și in patul de lemn (Bettstelle germ.) se face: asternut de culcat, de aci apoi numirea de „pat“ și a patului de lemn, punénd partea pentru totul.

40) *Borc, borcan*. Cuvântul „borc“ înseamnă: urceus, cantharus lat., cruche, pinte fr., Krug, Kanne germ., și este întrebuintat in Bănat mai vértos in graiul coloniilor din România dela Baia de arama, dela Isvarna, Pocruie etc. aședate in locurile montanistice Oravița, Sasca, Moldova, Carbanariu, Ciclova, Bocca (Bogschan), Reșița, Dognecea, Straja (Lagerdorf) etc. din Bănat, dar este a parte usuat și la ceialaltii Români din Bănat, cari întrebuintéază altmintrele mai vértos „bocal“ și „bocala“ pentru același concept. Cuvântul „borcan“ este derivățiune dela „borc“ prin finalul „-an“ și înseamnă un „borc“ mai mare. Este de mirat cumcă cuvântul „borc“ încă nu este introdus in dictionariile románesci, de ore ce după cele mai înainte împărțite trebuie se esisteze și in România.

Di Cihac: Dict. etym. daco-romane, éléments slaves etc. pag. 484 derivéază cuvântul „borcan“ dela magiarul „bor-kancsó“, care este compus din „bor“ vin, și „kancsó“ bocala, cruche fr., Krug germ.

Acésta etimologie a dlui Cihac însă nu póte fi adevérată, de ore ce cuvântul „borc“ din care este derivat „borcan“, este urdit din „brocca“ ital., care in dialecte suná „broc“ de gen bărbătesc, și care are semnificațiunea de: cruche, pinte fr., Krug, Kanne germ. Din „brocca“ séu „broc“ italianesc se face prin metatesă lui „r“ chiar „borc“ ca in limba românéscă, și înțelesul e același. In limba francesă încă aflăm „broc“

cu înțelesul de Schleifkanne germ. „Borcan“ este formațiune prin finalul „-an“ și înseamnă un „borc“ mai mare.

41) *Mușdaiu, mușdeiu, moșdeiu*. Cuvântul mușdaiu (mușdeiu, moșdeiu) înseamnă: o mâncare de post preparată din aiu (usturoiu) pisădat, cu unt de lemn și cu oțet adăugat ex alio contuso cum oleo et aceto praeparatum lat.; aillade préparé avec de l'ail broyer, de l'ail et du vinaigre fr.; Knoblauchgericht zubereitet aus gestossenem Knoblauch mit Oel und Essig germ. Dicționarul de Buda 1825 registră și forma de „mușdaiu“ care este cea corectă. Explicațiunea cuvântului în dicționarul de Buda și a lui Polizu (1857) este a parte mănăcă încât se abate dela splicațiunea noastră de sus, eră explicățiunea în dicționarul lui Barcean (1868) este falsă. Dicționarul Academiei române de Laurian și Massim 1871 pune acest cuvânt între cuvintele străine din glossariu, și încercând o explicațiune pe larg, confundă și mai rău conceptul și etimologia cuvântului.

Di Cihac: Dict. etym. daco-romane, éléments slaves etc. pag. 204 deduce cuvântul „mușdaiu“ dela paleoslovenicul „moštizi“: acetum lat. și „mociti“ madefacere lat., nass machen germ., combinând și pe boem. „mokka“ jus lat., Brühe germ.

Etimologia acésta a dlui Cihac însă este falsă, căci nu o condece nici forma (materialul) nici conceptul cuvintelor dela cari se intenționează derivarea. Cuvântul „mușdaiu“ nu înseamnă altă ceva de cât „must de aiu“ (usturoiu), care prin contractiune s'a făcut „mustd'aiu“ și apoi „mușdaiu“, și acésta etimologie ție-o pôte splică ori și care țeran în acărui ținut este în us atare mâncare. În graiul bănățenesc există și verbul „mojdi“ séu „moșdi“ care înseamnă: obterere lat., écraser fr., zerquetschen germ., și unii cugetă, că și de aci se ar pute urdi cuvântul „moșdeiu“, înseamnă „pișadatura“ (de aiu), dar acésta mitologia este neverisimilă.

42) *Grăsun, grăsună*. Acest cuvânt înseamnă: porcellus pinguis lat., marcassin fr., Frischling germ.

Di Cihac: Dict. etym. daco-romane, éléments slaves etc. pag. 128 derivă cuvântul grăsun (în bănat. grăsună) dela boem. „chrana“ și „chrochna“: scófa, și cari amândouă cuvinte țice că ar derivă dela „hrochati“ grognier fr., grunzen germ. Dlui combină și pe neogr. γουρουνί: porc, și γουρουνά: scófa. Se vede ca dl Cihac nisuesce cu tot prețul se făureze etimologii slave din cuvinte românesce, căci altmintrele ar fi trebuit se observeze, cumcă nici materialul cuvântului nici înțelesul logic nu condece a deduce cuvântul românesc din atari rădăcini slave. Tot omul care a cuprins numai a parte geniul limbei românesce, vede cumcă cuvântul este format din „gras“: pinguis lat., fett germ., cu finalul „-une“, formând estmod „grăsună“, ca lățiune, pășiune, carbune etc. Spre a documentă acest princip al limbei române provocăm pe Diez: Etym. Wörterbuch der romanischen Sprachen, Bonn 1853 pag. 635 unde tractă despre „fresange“ fr. și „frasugno“ ital., cari încă au semnificațiunea de „grăsună“ și sânt formate din cuvântul „gras“. În ital. „frasugno“ se vede apriat „grăsună-le“ românesc, numai cât „g“ dela începutul cuvântului este mutat în „f“.

43) *Gălétă (găleată)*. Cuvântul „gălétă“ înseamnă: a) o măsură pentru cereale în Transilvania; cubulus (mensura frumentaria, modiolus) lat., baguet fr., Kübel germ., b) un vas de scos apă din fântână; situla lat., seau fr., Wassereimer germ., c) un vas de muls lapte în el; multrale (multrale) lat., baguet à traire fr., Melkgefäss germ. În graiul bănățenesc are cuvântul „gălétă“ numai înțelesul al treile: de vas pentru a mulge și purtă în el lapte acasă.

Di Cihac: Dict. etym. daco-romane éléments slaves etc. pag. 113 deduce cuvântul „gălétă“ din elemente slave, dela slovac. „galeta“, boem. „galeta“, „geleta“, „geletna“, „kelta“, neosl. „golida“, rusnec. „giletea“, combinând și pe magiarul „galeta“ și „geleta“; în urmă țice dl Cihac cumcă în limbele slave provine acest cuvânt din limba germână, care are pe vechi germ. „gellita“, „kellita“, mediugerm. „gellete“, „gellite“ și neogerm. „gelte“. Așă dară dl Cihac spune, cumcă cuvântul a venit în limba românescă prin mediul slav, adecă prin limbele slave, eră în limbele slave a intrat din limba germână, prin urmare cuvântul ar fi de origina germână.

Dicționarul Academiei române de Laurian și Massim 1871 tom. II pag. 1275 produce „galéta“ numai cu primul și al doile înțeles al cuvântului, macar ca deja în dicționarul de Buda 1825 este pus și al treile înțeles de: vas pentru a mulge în el lapte. În urmă înseamnă, cumcă tôte dicționariile românesce nu au nici o etimologie la acest cuvânt.

Noi credem cumcă cuvântul este de origină din limba romană rustică, fiind că se află în latinitatea evului de mijloc și în dialectele limbilor romane dela apus. Estmod aflăm în Du Cange: Glossarium mediae et infimae latinitatis, Parisiis 1840—50 „galeta“ și „galita“ pentru „vasculum“, pentru „mensura frumentaria“, și pentru „mensura vinaria“ lat., adecă pentru: vâscior, pentru măsură de grâne și de vin. În Diefenbach: Novum Glossarium latino-germanicum, Francofurti a/M. 1867 pag. 188 stă „galida“ pentru „gelte“ (capedo, orcula lat.) și „Zuber“ (ciuber) germ. Tot în Diefenbach: Glossarium latino-germanicum mediae et infimae latinitatis, Francofurti a/M. 1857 p. 256 (colona treia) aflăm „gallida“ cu înțelesul de „multrale“ (Melkgefäss germ.) lat., va se țică chiar cu înțelesul al graiului bănățenesc. Di Diefenbach indrumăză dela „gallida“ la „calicula“ (pag. 90) unde aflăm mai multe forme, precum „caleola“, „calida“, „gallica“, „gallicola“, „galleola“ și (galeola), „galletum“ și „galida“, cari tôte derivăză dela „galea“ ori „galeola“ lat. În Monti: Vocabolario dei dialetti di Como, Milano 1845 aflăm „galeda“ pentru: un vas de a bé ori tornă vin din el. În Biondelli: Dialetti gallo-italici, Milano 1853 pag. 67 vine înainte „galeda“ cu asemene înțeles. În Hecart: Dict. rouchis-franç. Valenciennes 1834 stă „galot“ pentru „galéta“. În Carisch: Wörterbuch der rhäto-romanischen Sprache, Chur 1848 pag. 63 aflăm „galeida“ pentru: Siug-eimer für Kälber germ. În limba spaniolă „galleta“ încă înseamnă un vas spre a bé din el. În Diez: Etym. Wörterbuch der romanischen Sprachen, Bonn 1853 p. 160 sub „galea“ încă se află în combinațiune tras și „gălétă“ noastră presupunând etimologia în „galea“ și „galeola“ lat. Deci se vede cumcă cuvântul „gălétă“ derivăză dela „galida“ și „galeta“ al latinității evului de mijloc, în care se justifică chiar și înțelesul special de „multrale“ (Melkgefäss germ.) al graiului bănățenesc, precum și de „mensura frumentaria“ a graiului transilvanen, și cumcă etimologia zace în „calix“ și „galea“ séu „galeola“ latinității.

(Va urmă.)

Simeon Manguia.

Originea mitică a orezului.

Se știe că orezul este planta prin escalină plăcută orientalilor; se știe asemenea cât de viuă e închipuirea lor, care poetisează tot. Orezul nu putea fi uitat. Ecă legenda lui.

Când cea dintâi femeie născu un copil, Dumnezeu s'arătă amânduror soților și le dîse :

„Până acum nu v'ați hrănit de cât cu rădăcini și cu fructe, ca ferele sălbaticе; dar decă consimțiți ca eu să omor pe copilul vostru, voi crea din sângele lui o plantă, care ve va face mai puternici.

Bărbatul și femeia își petrecură noptea plângend și consultându-se : Prefer să me ia Dumnezeu pe mine de cât pe copilul meu, dîcea femeia. Țr bărbatul, încruntat și pe gânduri, nu dîcea nimic.

Sosind ziua otărită, Dumnezeu se presintă cu un cuțit mare bine ascuțit și-i întrebă ce au otărit.

La vederea cuțitului cu două tăișuri și strălucind ca fulgerul, femeia îngrozită strigă :

„O Dămine! ia copilul!“

Dar bărbatul strînse copilul la sîn, îl dete în mâinile mamei și desfăcându-și peptul, dîse lui Dumnezeu :

„Omoră-me, și lasă-mi copilul cu viață.“

Atunci, spre a-l încercă, Dumnezeu clătina cuțitul dîcend :

„Găndesce-te căci ai să mori.“

„Lovesce“, respunse bărbatul.

Dumnezeu apropiă cuțitul de bărbat, fără ca acesta să se misce măcar, și nu-i făcu de cât o ușură sgarăitură din care eșiră câteva picături de sânge.

Apoi luă acest sânge și-l răspândi pe pământ care dete nascere orezului.

Și el dîse femeiei :

„Bărbatul va fi stăpânul copilului, fiind că a sacrificat viața sa spre a scăia pe a copilului, și tu i te vei supune.“

De atunci tatăl este capul familiei, Țr omul cunosce orezul și-l mănâncă.

Legenda este frunosă, nu e nimic de dîs, dar se vede că ea, fiind făcută de un bărbat, este foarte partinitore pentru acesta.

E c h o.

Alexandru Dumas fiul prânđiă la Marsilia la doctorul Gistal, o celebritate medicală din acel oraș.

După prânđ, doctorul aduce albumul seu și rōgă pe Dumas să-i lase drept suvenir câteva strofe improvisate.

— Cu plăcere, — respunse Dumas, și luând condeiul în mână scrise sub ochii doctorului chiar, următoarele versuri :

De când doctorul Gistal
Bolnavii ingrigesce
S'a dărămat un spital...

— „Lingșitorule!“ — dîse doctorul suriđend și intrerupend pe Dumas.

*

Un domn, intr'o cafenea, se uită cu ore-care obrăsnicie la un alt domn, aședat la ore-care depărtare de dēnsul.

Acest din urmă, perđendu-și cumpetul, întrebă pe cel dintăiu :

— Ce te uiți astfel la mine, onorabile! Voiesci să te cārpesc ?

— Incercă, — respunde celalalt, — și vei vedé ce are să ți se întēple!

— Așă! apoi fiind că mi-e silă să me derangez pentru un individ ca dta, poți să te consideri ca pālmuit...

— Dle, palma dtale am primit-o; eu am insē obiceiul d'a ucide pe acei care me pālmuesc; consideră-te deci ca mort și prin urmare tacă-ți gura.

*

Paradisul lui Mahomet.

Albufeda dîce că o bătrână întrebând pe Mahomet ce trebuie să facă pentru a intră în paradis, profetul i respunse :

— Draga mea, paradisul nu este pentru femeile bătrâne.

Bătrâna, incepend să plângă, el adăugă :

— Mângăie-te : decă nu sūnt bătrâne în paradis, cauza este că ele întineresc tōte mai nainte d'a intră aci.

— Dđeu și profetul seu să fie lăudați, — strigă bătrâna depărtându-se.

*

Un sergent esplică gramatica soldaților.

— Substantivul, — dîce sergentul, — e ori ce lucru și ori ce ființă. El e concret decă-l putem vedé cu ochii și pipăi în mâna. Ați înteles ?

— Am înteles, — respund ascultătorii într'un glas.

Dintre acestia unul pare dascălului și dîce mai vioiu. Lui i dă esemplele următoare spre a se face minte ce i-a spus :

— Focul arde, — dîce sergentul ; — care e substantivul concret din aceste două cuvinte ?

— Nu e nici un substantiv aci, — respunde vioiul, — afară d'or de elesce cu care numai înarmat am puté pipăi focul spre a vedé decă e concret.

Sergentul dă un alt exemplu :

— Fiica colonelului...

Vioiul îl intrerumpe și dîce răpede :

Și fiica și colonelul... dl colonel... pot să fie amēndoi substantive, de vreme ce sūnt ființe, dar în ori ce cas nu concrete, căci cine ar îndrăsnii să-i pipăiescă!

*

Conversațiune între magistrați.

Primul magistrat : Sē ne grăbim, la două-spre-đece trebuie să fiu la fotoliul meu.

Al doilea magistrat : Nu iei cafēua ?

Țntēiul magistrat : Nici odată, acesta m'ar impe-decă să dorm.

Indigeni în Guinea nouă.

— Veđi ilustrațiunea de pe pagina 325. —

Africa de mijloc nici astăzi nu pré ne este cunoscută. Afară de câteva colonii, cari sūnt aședate mai ales pe malul mării, civilisațiunea nu cunosce mai de parte interiorul aceleși părți a lumii.

Interiorul consiste mai ales din niște deșerturi și locuri mocirlose, unde omul abia pōte să pētrundă.

Intre Senegambia și Guinea inferiōră este un ținut litoral, care în limba indigenilor se numesce Ouan-karah. Francesii, cari cuprinsēră acel loc, i deteră numele de Guinea nouă.

Păduri seculare, vegetațiune bogată, bălți și mo-

cirle multe,  ta ce se află in  c sta provincie, unde numai prin unele riuri poţi pătrunde. Locuitorii indigeni, precum arăta  i ilustraţiunea n stră, locuiesc in nişte colibe gătite cu  reş-care gust  i cari mai totde-una au forma de semi-cerc.

 menii au colore de brună-roşie, umblă mai cu s mă fără vestminte  i s nt f rte lenoşi, căci p m ntul fructifer nu-i silesece la lucru.

I. H.

C e e n o u ?

Sciri personale. *Pr. Ssa episcopul Ioan Meşian* a făcut in s pt m nile trecute visitaţiune canonică in o parte a diecesei sale, incep nd de pe la B. Ineu, continu nd prin părţile Belului  i sf rşind la Ucriş. — *Dl Atanasiu B rian* a făcut la Budapesta censur  de advocat. — *Dl Emil de Leveleye*, ilustrul economist belgian, a petrecut c teva zile la Bucureşti, unde dl D. Sturdza i-a oferit un dejun.

Hymen. *Dl Constantin Ciolac*, adjunct de notar, la 1 iuliu  -a incredinţat de soţie pe dşora Emilia Buhanovici, fiica dlui Ioan Buhanovici inv t tor in Craloveţ l ngă Timişora.

Adunarea din Lipova a Societăţii pentru fond de teatru român, care se va ţine la 6  i 7 august st. n. se speră, că va fi binecercetată. Inteligenţa  i poporul român din Lipova  i giur a adresat prin comitetul seu la fruntaşii din acele părţi următorul apel: „Societatea pentru fond de teatru român işi va ţine adunarea generală de estimp in Lipova, la 6  i 7 august st. n. Este datorinţa n stră, a inteligenţei şi a poporului, ca să conlucrăm, ca adunarea să reieşc  c t mai bine  i să luăm parte c t mai mulţi, ca să fte spre ~~beneficiu~~ ~~centrul~~  i a ţinutului. Te rugăm dară pe dta, căci te cunóscem de un bărbat zelos  i poporal, să conlucra din respecturi  i să indemnii pe  menii nostri a participa la adunare,  i fiind că nici o intreprindere nu se p te face fără spese, se rugăm ca să colectezi cu col a aci alăturată spese de primire  i taxe de membri, c t mai multe,  i acele le trimite dlui cassar al comitetului de primire Iosif Suciuc paroc in Lipova, p n  la S n-Petru (11 iulie st. n.). Sperăm dela dta  i dorim cel mai bun rezultat,  i nu ne indoim a crede, că vei av  in vedere, cumcă dela  c sta gestiune depinde chiar reputaţiunea n stră naţională. Din şedinţa comitetului central de primire ţinut  in Lipova la 9/21 iunie 1883. *Ioan Țieran* protopop ca preşedinte; *Ioan Tuducescu* inv t tor ca notar“.

Reuniunea femeilor române din Selagiu  i desp rţem ntul XI al Asociaţiunii transilvane pentru literatura  i cultura poporului român vor ţine adunarea lor generală in anul acesta la T şnad in 27 august. — Scopul numitei reuniuni este: inaintarea inv t m ntului poporal  i a industriei de casă, cu deosebită privire la secul femeiesc din comitatul Selagiu. Cu ocaziunea acestei adunări se va ţine  i un bal cu tombola. Publicul român  i in special cel din Selagiu este rugat a trimite, la adresa preşedintelui G. Filip in T şnad, obiecte de tombola.

Adunări inv t toresci. Inv t torii desp rţem ntului tractual Făgăraş ţinură adunare generală la 6 iulie in Făgăraş in localul şcolii gr. or., cu o programă interesantă, in care g sir m  i o disertaţiune intitulată „S ncal ca pedagog“ de Dănilă Gobor. — Desp rţem ntul Brad al reuniunii inv t torilor rom ni dela şcolile gr. or. din părţile z r ndane, la 5  i 6 iulie ţin  adunarea sa generală in gimnasiul din Brad. — *In Ciuculmare* la 19 iunie s'a ţinut sub presidiul protopopului Maier adunarea desp rţem ntului reuniunii inv t torilor rom ni din acele părţi.

Petrecere de v ră. Reuniunea sodalilor rom ni din Sibiu au arangiat s mb t  in 7 iulie st. n. o petrecere de v ră in grădina Herman, care a reeşit bine. — Junmea română academică din giurul oraşului Alba-Iulia a arangiat la 1 iulie st. n. o petrecere de v ră cu scop filantropic in Alba-Iulia in sala de v ră din grădina otelului „La sóre“. — Societatea „Progresul“ din Arad a arangiat in „P durita“ la 29 iunie (11 iuliu) a. c. o petrecere de v ră, unde se a reprezentat  i piesa teatrală: „Nunta ţer nescă“  i „Ciobanul din Ardeal“. Venitul curat in parte este destinat pentru ajutorarea copiilor s raci dela şcolile confes. române din Arad.

Parastas pentru Şaguna. Joi la 16/28 iunie s'au implinit dece ani, de c nd a murit arhiepiscopul  i mitropolitul Andreiu br. de Şaguna. Cu ocaziunea  c sta s'a serbat la morm ntul seu in Reşinari un parastas solemn, la care a oficiat însuşi arhiepiscopul  i mitropolitul Miron Romarul. Numerose cunune au fost depuse pe morm nt.

Din Mehadia primim următoarele şire: P n  in ziua c nd scriu  c stea şire, numărul  speţilor din  c ste b i renumite se urcă la 1600. Sesonul promise a fi unul din cele mai bogate. Guvernul magiar se ocupă cu predilecţiune de inaintarea băilor din ţerĭ. Scopul lui este a atrage cu deosebire publicul din Orient. Rom nia ins  bine cunosc nd importanţa economică a băilor face asemenea mari incord ri pentru a reţine in ţerĭ publicul românesc, care p n  aci de regulă voia-gea la băile din străinătate. Aci s'a săpat in  rna trecut  o f nt nă artesiană, care dela o afundime de 150 de metri aredic  o apă sulfur să mai tare  i mai abundantă decât cele cunoscute p n  aci in b ile Herculane. Cu apa  c sta se vor ad p  80 de cabine de nou construinde cu lucş  i cu comfort. Isvorul nou se numesce „Isvorul Szap ry“ in onórea ministrului de finanţe.  speţii rom ni din ţerĭ s nt  nc  puşini. Se aştept  să vie episcopul Meşian. Dr. Vuia medicul băilor d  cu plăcere ori ce informaţiune privitoare la b i.

B ile din Rom nia. Visit torii din Rom nia ai băilor din Ungaria  i Austria scad pe fie-care an, căci de vr'o patru-cinci ani au inceput a se ridică  i in Rom nia nişte rivale ale băilor străine. Astfel este „Slanicul“ din judeţul B c u, cu ape alcaline-muriatice  i feruginoase; „Constanţa“ cu b ile sale de mare; „Lacul Sărat“, b ile sulfur se dela „Strunga“, dela „Puci sa“, dela „N mţu“, b ile sărate dela „Balţ tesci“, apoi: Balta-Alba, C lim nesci, Ol nesci etc. T te  c ste b i reţin multă lume in ţerĭ  i astfel banii nu se duc in străinătate, unde  speţii rom ni mai au să suferi  i insulte — pentru banii lor.

Invitare de prenumeraţiune. Peste c teva zile va eşi de sub tipariu „Ornitologia poporală română“ in 2 tomuri, tomul c te din 27 col  de tipariu  i va conţine la 1000 numiri de paseri, peste 40 legende, mai multe c ntece, datine  i credinţe etc. Deci, cine doresce a av  acest op, este rugat a  i-l procur  c t mai de grabă. Preţul opului intreg e pentru Austro-Ungaria 4 fl. v. a. pentru Rom nia 10 franci. Totodată s nt rugaţi toţi acei p. t. domni, cărora li s'au tr mis col  de prenumeraţiune să binevoiescă a le intorce c t mai cur nd inapoi. Siretiu 11/23 iunie 1883. *S. Fl. Marian* preot in Siretiu (Bucovina.)

Reuniunea femeilor române din Abrud. La 6/18 iunie a. c. s'a arangiat un maial in praterul Abrudului, in favorul inmulţirii fondului Reuniunii femeilor române pentru infiinţarea unei şcol  de fetiţe in Abrud. Cumcă acest maial a avut o reuşită splendidă  i mulţ mitore, dov d  avem rezultatul unui venit curat, de 244 frt 77 cr. De aceea, subserisul comitet, işi ţine de

scumpă datorință, în numele Reuniunii femeilor române din Abrud și giur a mulțămii cu toată căldura mai întâiu comitetului arangiătoriu pentru neobosita-i activitate, apoi pré st. domni și dómne din loc și giur, mult onoraților d. preoți și învățători, pentru contribuiri marine, și conlucrarea lor binevoitoare, precum și celorlalți p. st. participanți, cari cu presința dlor, a onorat acest maiial. După raportul comitetului arangiătoriu, din prețul intrării, și suprasolviri marine, au intrat peste tot, una sumă de 1 galbên, 310 fl. 60 cr. din care subtrăgându-se spesele de 71 fl. 38 cr. au ramas un venit curat de 244 fl. 77 cr. computându-se galbenul cu 5 fl. 55 cr. care sumă s'au adaus spre înmulțirea fondului Reuniunii mai susmenționate. Contribuirile, parte ca tacșă de intrare, parte ca suprasolviri marine, se cuietază cu mulțămită. Abrud 16/28 iunie 1883. Comitetul Reuniunii fem. rom. din Abrud și giur. *Anna Gall* președintă. *Alexandru Ciura* secretariu.

Etatea monarhilor. Impăratul Vilhelm al Germaniei este de 86 de ani, regele Țerilor de jos este de 66, regele Danemarcei de 65, regina Angliei de 64, regele Württembergului de 60, împăratul Brasiliei de 56, regele Saxoniei de 55, regele Svediei și Norvegiei de 54, împăratul și regele Austro-Ungariei de 52, regele Belgiei de 48, regele Portugaliei de 44, regele României de 44, Sultanul Turciei de 40, regele Italiei de 39, împăratul Rusiei de 38, regele Bavariei de 37, regele Serbiei de 28 și în urmă regele Spaniei, care este numai de 25 de ani.

Ghicitură de puncte

de *Maria B. Cornea.*

Din aceste 36 de puncte se se stergă 6 puncte însă așa că în fiesce-care șir, atât de cătră stânga spre dreapta și din sus în jos — și vice-versa, cât și în cruci, se fie punctele egale adevă — cu păreche.

.

Terminul de deslegare e 20 iulie. Ca totdeauna și de astă-dată se va sorti o carte între deslegători.

*

Deslegarea problemei matematice din nr. 20:

Fratele cel mai mare va ajunge pe cel mai mic în 20 minute și acest din urmă va face cu totul 3000, érá cel dintéiu 1800 de pași. Cumcă în restimpul acesta fratele cel mai mare va ajunge pe cel mai mic și cumcă cu acest numer de pași ambii vor percurge aceeaș distanță, se vede din următoarele:

Reducând mărimea pașilor la unitate, se supunem, că precum 5 pași ai fratelui mai mic, așa și 3 pași ai celui mai mare sunt asemenea 1 stângen: cel mai mic va percurge într'un minut $100 : 5 = 20$ de stângeni și cel mai mare $90 : 3 = 30$ de stângeni.

Așa dară cel mai mic în 10 minute a percurt deja de 10 ori 20 200 stângeni și în următoarele 20 de minute de 20 ori 20 400 »

Cu totul dară 600 stângeni și a făcut cu totul de 30 ori 100 = 3000 de pași.

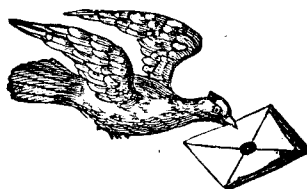
Cel mai mare a percurt în 20 de minute de 20 ori 30 = asemenea 600 stângeni și a făcut de 20 ori 90 = 1800 pași. Și adevă: decă 5 pași sunt asemenea cu 3, vor fi 3000 asemenea cu 1800. Séu

$$5 : 3 = 300 : = 1800$$

Deslegare bună ni-au sosit dela dómnele și domnișorele Emilia Popescu, Iosefina Crișan, Eufrosina Popoviciu, Nina Mureșan, Cornelia Papdan, și dela dl Petru Vale.

Premiul s'a dobândit de dșóra Nina Mureșan.

Poșta Redacțiunii.

Tu care 'n al teu dor. Poeziile bune nici odată nu sânt „de prisos“ și „spre greunent“. Dar prosa rimată, numai pentru că e bombastică, încă nu e poezie.

B. Sîsa. Se va publică, însă numai a două parte, adevă pozele lui Vila. Versul nu se

póte întrebuiță.

Cernauti. Doinele populare nu sânt reproduse fidel cum le cântă poporul, de aceea nici nu le putem publică.

Dlui I. R. in Fagarasiu. Am primit. Mulțămim. Cerem și continuarea!

Dlui C. P. P. in F. Primul articol se póte întrebuiță, dar al doile nu. Ar fi curios, ca să publicăm o tradițiune populară română — tradusă din limba francesă.

Dlui D. A. in B. La sfêrșitul unei curente — când va espiră și abonamentul dv. — veți primi și cele cerute. Pân' atunci nu se póte.

Călindarul săptămânei.

Ziua sept.	st. v.		Numele sântilor și sêrbătorile.	St. v.		
	st. v.	st. n.		st. v.	st. n.	
Duminecă	3	15	Mart. Iacint.	4	29	741
Luni	4	16	Păr. Andrei Crit.	4	29	741
Martți	5	17	Păr. Athanasie.	4	31	741
Mercuri	6	18	Mart. Chiriachi.	4	32	741
Joi	7	19	Păr. Sisoe.	4	33	741
Vineri	8	20	Mart. Precopiu.	4	34	741
Sâmbetă	9	21	Sf. Ieromonah Pang.	4	35	740

Semestrul prim se 'nceie cu numărul 26. Cetitorii nostri decă vor frunđări numerile eșite pân acuma, se vor convinge, că nisuița noastră neconținută a fost se ținem foia acesta la înălțimea literaturii naționale și se-i dăm un avânt tot mai mare. Un numer frumos de colaboratori talentați și cu nume în literatura noastră ne-a spriginit la acesta întreprindere. Cu acest sprigin spiritual vom continuă activitatea noastră și în semestrul al doile care incepe cu nr. 27. Dar ca să ne putem realisă tóte aspirațiunile noastre, cerem căldurósa imbrățișare a onorabilului public. Abonații nostri sânt rugați a-și rennoi de timpuriu abonamentele; cei ce nu mai vor se remână abonați la foia noastră, se ne innapoieze nr. presințe, ca se-i stergem din registrul abonaților. Cei ce nu ne vor trimite prețul de abonament, nici nu ne vor innapoia foia, vor primi dela noi ramburse poștale, și a conto nu putem trimite foia nimenuia. De aceea se rugăm se fim scutiți de asemenea cereri; abonații care nu plătesc regulat în loc de a spriginii cutare se ne incurcă socotelile. Condițiunile de abonament se sânt în fruntea foii. În România abonamentele se pot face mai ușor prin mandate poștale internaționale.

Proprietar, redactor respunđător și editor: **IOSIF VULCAN.**

Cu tipariul lui Eugeniu Hollósy în Oradea-mare. Strada principală nr. 274.